

LABDARUGÁS SELYEMBEN.

Régi krónikákban lapozgatva érdekes dolgokra bukkanhatunk. Így megtudjuk, hogy a középkor alkonyán a firenzei köztársaság nemcsak a reneszánsznak volt a bölcsője, hanem a toscanai főváros *Santo Spirito* terén játszottak egy olyan labdajátékot is, amely nagyon hasonlított a mai futballhoz. *Calcio Fiorentino*, vagyis firenzei labdarugás, azt megelőzően pedig *Caccia*, vagyis vadászat volt a neve ennek a labdajátéknak.

Az első írásos feljegyzés, vagy mai nyelven sporttudósítás, 1530-ból maradt ránk egy izgalmas mérkőzésről. A mérkőzés nem is annyira mint sportesemény volt izgalmas, hanem sokkal inkább mint történelmet formáló párvialad. Az esemény történelmi háttere az volt, hogy VII. Kelemen pápa és V. Károly német-római császár csapatai körülzárták Firenzét, hogy megtörjék a nyakas várost és visszahelyezzék trónjukra az elűzött Medicieket. Az ostrom csaknem egy évig tartott és a védő firenzei köztársaságiak hőiesen ellenálltak a túlerőnek. Firenze lakossága még az ostrom alatt sem mondott le kedvenc játékaról, a *Gioco del Calcio*-ról — szó szerint lefordítva ma is csak így mondhatnánk: labdarúgójátékról — és 1530. február 17-én a *Santa Croce* téren a fehérek megmérkőztek a zöldekkel. Káprázatos selyem- és bársonyruhákban vonultak fel a bírák, a döntnökök és a játékosok. Pompás fehér paripán érkezett a térre a játék főrendezője, miközben a templom tornyán elhelyezett harosnások megszólaltatták hangszereiket. A már hosszú idő óta ostromzár alatt szenvedő lakosságot ez az ünnepi játék híhetetlen erkölcsi erővel töltötte el. Férfiak, nők, gyerekek önfelédten bíztatták kedvenceiket és mitsem törődtek azzal, hogy közben az ellenség szinte megszakítás nélkül lőtte a várost. Mint *Benedetto Varchi*, az egykori krónikás megjegyezte, az ágyúgolyók szerencsére nem tettek kárt sem a játékosokban, sem a nézőkben és lényeges anyagi kárt sem okoztak.

A játék szabályait 1580-ban foglalta írásba egy *Giovanni de Bardi dei Conti di Vernio* nevű főnemes, aki akkori szokás szerint drámai játékot írt és zenét is szerzett hozzá. A drámai játék és a kísérő zene most nem érdekel bennünket, de annál inkább a *játékszabály-gyűjtemény*.

A játék színhelye egy 172 kar (tehát körülbelül ugyanannyi méter) hosszú és 86 kar széles pálya, amelyet pontosan a közepén egy fehér vonallal osztottak ketté. Egy-egy csapat 27 játékosból állt, hármas hadrendben felállítva: 5 védőből, 7 labdaadogatóból, vagy fedezetből és 15 rohamozóból, vagy csatárból. A játék célja az volt, hogy a labda az ellenfél térfelére átkerülve bejusson az ellenfél sátorhálójába. A mérkőzést az nyerte meg, aki az adott időn belül többször juttatta a labdát az ellenfél sátrába. Ezt akkor nem gólnak, hanem *caccia*-nak hívták. A labdát lehetett kézzel, vagy lábbal továbbítani. Ennyiben tehát hasonlított a mai rugby-hez, annyiban viszont eltért attól, hogy a kapu sátorháló volt, a labda pedig nem tojás alakú, hanem gömbölyű. Faultnak azt a dobást, vagy rúgást nevezték, amikor az ellenfél a labdát a védők

feje felett juttatta a sátorhálóba. Csak közvetlen kitöréssel lehetett gólt, illetve *cacciat* szerezni. Nagyon vigyáztak arra, hogy a szabályokat pontosan megtartsák és hogy durva jelenetek ne csúfítsák el a játékot. A pálya szélén külön emelvényen elhelyezkedő bírói testület mindig a két csapatkapitány jelenlétében hozta meg azonnali és megfellebbezhetetlen döntését. A bírói testület a szabálytalanul, vagy durván játszó játékost figyelmeztethette, kiállíthatta, súlyosabb esetekben a játékot felfüggeszthette.

A XVI. század közepétől kezdve Firenzében csak akkor volt igazán ünnep az ünnep, ha annak középpontjában a *calcio fiorentino* állt. Minden nagyobb ünnepi esemény programjának legkiemelkedőbb része ez a színesen kavargó, érdekes, mozgalmas játék volt. Amikor 1558-ban *Medici Lukrécia* és *d'Este Alfonz* házasságot kötött egymással, az ünnepségek fénypontját a *calcio fiorentino* jelentette. Ugyanígy 1584-ben *Medici Eleonóra Gonzaga Vincenzóval*, majd 1585-ben *Medici Virginia d'Este Cesarral*, később pedig 1608-ban *Ausztriai Margit Medici Cosimóval* kötött házassága alkalmából megrendezték a színpompás játékokat, hatalmas nézősereg jelenlétében. A firenzeiek nagyon büszkék voltak játékuikra és hogy ezt a rendkívül költséges labdarugást bemutathassák, mindig megvárták, hogy előkelő vendég érkezze a város falai közé.

1616-ban *Ferdinánd mantuai fejedelmet* fogadták a firenzeiek. Az ő tiszteletére szintén megrendezték a játékot, amelynek végétével a vendég eljegyezte *Medici Katalint*. 1738-ban *Mária Terézia osztrák császárnő* és magyar királynő firenzei látogatása alkalmával a város ünnepi dísz tőlött. A *firenzei labdarugást* bemutatták a magyar királynőnek is, akinek módfelett megtetszett ez a sok ügyességet, keménységet, leleményességet követelő játék. Emlékezetes volt még az az ünnepségsorozat, amelyet az *Amerigo Vespucci* centenárium alkalmából rendeztek 1898-ban, amikor az ünnepségek középpontjában szintén a *calcio fiorentino* állt.

Nemrégiben 1930. május 3-án felelevenítették a firenzei játékot, amikor a futballisták selyemben, bársonyban és XVI. századbeli kosztümökben vívták meg nagy mérkőzésüket, emlékezve a négyszáz év előtti történelmi eseményre, az 1530-i ostromzárra. A *calcio fiorentinót ünnepi felvonulás* előzte meg, amelyben körülbelül ötszázan vettek részt. Korhű kosztümökben elevenedtek meg a régi firenzei köztársaság vezetői, tisztségviselői, kíséretükkel, zászlótartóikkal, hírnökeikkel, alabárdosaikkal, kürtöseikkel, testőreikkel, mind nehéz bársonyban, színes brokátban és ragyogó selyemben.

A játékosok ugyanúgy zöld és fehér mezben vívták mérkőzésüket, mint négyszáz évvel ezelőtt és az emelvényen elhelyezkedő bírói testület ugyanúgy korabeli ruhákban pompázott és ítélkezett. A győztes zöldek a mérkőzés befejeztével vidám zeneszó mellett, zászlóik alatt, harsogó jókedvvel vonultak át a pálya másik felére, míg a vesztes fél földrehajtott zászlókkal ballagott el nagy szomorúan a győztes csapat előtt.

Zilahy Ferenc

